

Conf. univ. dr. **Radu Chiriță**

Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Asist. univ. dr. **Cristina Tomuleț** Av. **Mihnea Novac**

Av. dr. **Oana Bugnar-Coldea**

Drept constituțional. Libertăți publice

Caiet de seminar

Ediția a 4-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2023

Cuprins

1. Curs	1
2. Evaluare	3
2.1. Descrierea modalității de evaluare	3
2.2. Modele de subiecte de examen	4
3. Seminar	18
3.1. Seminar I – Introducere. Protecția internațională și europeană a drepturilor omului	18
3.2. Seminar II – Necesitatea într-o societate democratică	32
3.3. Seminar III – Epuizarea căilor de recurs interne și termenul de 4 luni	40
3.4. Seminar IV – Obligațiile pozitive	42
3.5. Seminar V – Dreptul la viață	46
3.6. Seminar VI – Dreptul la libertate	50
3.7. Seminar VII – Aplicabilitatea art. 6 din Convenție	55
3.8. Seminar VIII – Dreptul la un proces echitabil (I)	56
3.9. Seminar IX – Dreptul la un proces echitabil (II)	63
3.10. Seminar X – Dreptul la viață privată	69
3.11. Seminar XI – Libertatea presei. Libertatea de exprimare	75
3.12. Seminar XII – Libertatea internetului	83
3.13. Seminar XIII – Dreptul de proprietate	84
3.14. Seminar XIV – Recapitulare	86

4. Elemente de teorie	91
4.1. Introducere	91
4.1.1. Noțiunea de drepturi și libertăți fundamentale. Clasificări	91
4.1.2. Condițiile de limitare a drepturilor și libertăților relative	94
4.2. Obligațiile statelor și competența Curții	97
4.2.1. Obligațiile statului în materia drepturilor și libertăților fundamentale	97
4.2.2. Competența Curții	100
4.3. Condițiile de admisibilitate a plângerilor	104
4.4. Art. 2 – Dreptul la viață	108
4.5. Art. 3 – Interzicerea torturii	114
4.6. Art. 5 – Dreptul la libertate și la siguranță	120
4.7. Art. 6 – Dreptul la un proces echitabil (I)	128
4.8. Art. 6 – Dreptul la un proces echitabil (II)	139
4.9. Art. 8 – Dreptul la viață privată	143
4.10. Art. 9. – Libertatea de gândire, de conștiință și de religie	155
4.11. Art. 10 – Libertatea de exprimare	158
4.12. Art. 1 Protocolul 1 – Protecția proprietății	163
5. Anexe	168
5.1. Constituția României	168
5.2. Convenția europeană a drepturilor omului	183

3.4. Seminar IV – Obligațiile pozitive

1. În fapt, reclamanta, în vârstă de 14 ani, a fost de acord să însoțească doi bărbați cu mașina la o discotecă dintr-un oraș apropiat. În timpul drumului de întoarcere, cei doi bărbați au oprit pentru a înota într-un bazin, în pofida obiecțiilor reclamantei, care a rămas în mașină. Unul dintre ei s-a întors singur în mașină și a violat-o. Ulterior, reclamanta a fost dusă la domiciliul unei cunoștințe a celor doi, unde a fost violată de al doilea bărbat. Semnele de violență identificate pe corpul reclamantei au fost minore, motiv pentru care parchetul a considerat că victima nu a opus rezistență și a dispus încetarea anchetei în discuție.

Care sunt obligațiile pozitive ale statului în speță?

2. Reclamantul a fost administrator al unei societăți comerciale care a cumpărat de la un fost C.A.P. mai multe clădiri. Într-una dintre ele, reclamantul și-a stabilit domiciliul împreună cu familia sa. După apariția Legii nr. 18/1991, care crea un drept de atribuire a terenurilor pentru persoanele care dețin clădirile aflate pe ele, reclamantul a obținut o hotărâre judecătorească prin care comisia administrativă de aplicare a legii era obligată să îl pună în posesie pe reclamant. Aceasta a refuzat să emită titlul de proprietate pe numele societății reclamantului și a emis un titlu de proprietate pe numele altei persoane. Familia acestei persoane a pătruns ulterior, adeseori, în curtea casei care constituia domiciliul reclamantului, pentru a cosi sau a aduna iarba. Aducând injurii reclamantului, aceștia au refuzat să părăsească locul la cererea sa, pe motiv că terenul le aparținea. Reclamantul a formulat șase plângeri penale pentru violare de domiciliu. Toate s-au finalizat cu neînceperea urmăririi penale pe diverse motive, cu excepția uneia care s-a finalizat cu aplicarea unei amenzi de 10 lei.

Analizați respectarea obligațiilor pozitive ale statului în speță.

3. Familia Tătar, tată și fiu, locuiau în Baia Mare. Acolo se efectuau exploatarea miniere aurifere de societatea Aurul Baia Mare S.A., iar reclamanții locuiau într-un cartier de locuințe aflat în apropiere de exploatarea minieră, cam la 100 de metri de uzina de extracție și de iazul de decantare.

La nivelul anului 1993, Ministerul Mediului a efectuat un studiu și s-a constatat că solul și apele subterane din zonă erau deja foarte, foarte poluate, iar apele râurilor erau considerate degradate.

La data de 30 ianuarie 2000, barajul de la iazul de decantare a cedat, rezultând o deversare de aproximativ 100.000 de metri cubi de lichid care conțineau undeva între 50 și 100 de tone de cianuri și metale grele, apă care a ajuns în râul Săsar, apoi în râurile Lăpuș și Someș, Tisa și Dunăre și în cele din urmă în Marea Neagră.

Accidentul ecologic a fost unul de o magnitudine impresionantă, fiind afectate mai multe țări. Ungaria, spre exemplu, a raportat cam 1,2 tone de pește mort ca urmare a deversărilor.

În 2001, Ministerul Mediului a efectuat un studiu de impact, care a confirmat depășirea pragurilor de poluare.

După accident, dl. Tătar a făcut numeroase sesizări și plângeri privind riscul la care el și familia sa erau expuși ca urmare a folosirii unui procedeu tehnologic ce presupunea folosirea cianurii. Acestea demersuri nu au condus la luarea niciunei măsuri de către autoritățile competente.

Analizați speța din perspectiva obligațiilor pozitive ale statului.

4. Raportat la obligația de legiferare, analizați prevederile art. 218 C. pen. prin raportare la dreptul la libertate sexuală și pe cele ale art. 224 C. pen. prin raportare la dreptul la inviolabilitatea domiciliului.

4.3. Condițiile de admisibilitate a plângerilor

Condițiile de admisibilitate a plângerilor adresate Curții sunt:

1. Epuizarea căilor de recurs interne;
2. Introducerea plângerii într-un termen de 4 luni;
3. Presupusa încălcare a Convenției să fi produs un prejudiciu important;
4. Plângerea să nu fie anonimă;
5. Să nu fi fost sesizată o altă instanță internațională cu aceeași plângere;
6. Cererea să nu fi fost examinată anterior de Curte;
7. Plângerea să nu fie abuzivă;
8. Plângerea să nu fie vădit nefondată.

1. Epuizarea căilor de recurs interne

– **recurs (remediu)** = orice procedură în fața unui organ independent și imparțial prin care persoana în discuție poate să obțină:

- (i) recunoașterea încălcării drepturilor sale;
- (ii) încetarea violării drepturilor;
- (iii) repararea integrală a prejudiciului.

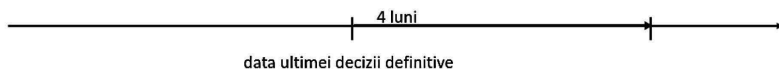
→ excepție ce nu poate fi invocată din oficiu, trebuie invocată de statul pârât.

Remediul intern trebuie să:

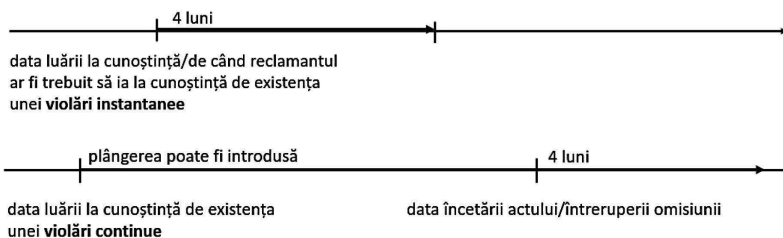
- a) existe;
- b) fie accesibil;
- c) fie util;
- d) fie eficace.

2. Termenul de 4 luni

a) există remediu intern

b) nu există remediu intern

c) nu există remediu intern + obiectul plângerii vizează inexistența acestuia → oricând

3. Presupusa încălcare a Convenției să fi produs un prejudiciu important

- obiectul plângerii îl constituie încălcarea unor drepturi nepatrimoniale care prezintă importanță pentru reclamant;
- obiectul plângerii îl constituie încălcarea unui drept de natură patrimonială – jurisprudența Curții → valoarea prejudiciului să depășească suma de 500 de euro;
- plângerea vizează un aspect important pentru interpretarea Convenției sau pentru statul pârât;
- litigiul nu a fost examinat corespunzător de o instanță națională.

4. Plângerea să nu fie anonimă

→ art. 47 pct. 4 din Regulamentul Curții: „Reclamantul care nu dorește ca identitatea lui să fie dezvăluită trebuie să precizeze acest lucru și să prezinte o expunere a motivelor care justifică derogarea de la regula publicității procedurii în fața Curții. Curtea poate să autorizeze păstrarea anonimului sau să decidă acordarea acestuia din oficiu”.

5. Să nu fi fost sesizată o altă instanță internațională cu aceeași plângere

→ aceeași plângere = fapte, persoane, capete de cerere identice

6. Cererea să nu fi fost examinată anterior de Curte

→ fapte, persoane, capete de cerere identice

7. Plângerea să nu fie abuzivă

→ situații în care s-a reținut caracterul abuziv al plângerii:

- dezinformarea Curții (introducerea cererii sub o identitate falsă, falsificarea documentelor transmise, omisiunea de a informa de la început Curtea cu privire la un element esențial pentru examinarea cauzei);
- utilizarea unui limbaj ofensator (la adresa guvernului pârât, a agentului acestuia, a autorităților statului pârât, a Curții, a judecătorilor, a grefei sau a membrilor acesteia);
- încălcarea obligației de confidențialitate în cazul soluționării cauzei pe cale amiabilă;
- formularea unei cereri cu caracter vădit șicanator sau lipsită de orice miză reală;

- alte cazuri (de ex. plângeri formulate în scop publicitar, politic, etc.).

8. Plângerea să nu fie vădit nefondată

→ categorii de situații în care Curtea a apreciat că plângerea este vădit nefondată:

- „instanță de gradul patru de jurisdicție” – reclamanții solicită în esență Curții reformarea deciziilor pronunțate de instanțele interne;
- lipsa aparentă sau evidentă a încălcării;
- lipsa probelor;
- capete de cerere confuze sau fanteziste.